

Резюме

Бондарь И. В. Участие адвоката в нотариальном процессе (удостоверение договоров).

В статье раскрывается общая характеристика участия адвоката в нотариальном процессе. Изучается роль адвоката при нотариальном удостоверении договоров. Анализируется деятельность адвоката на разных стадиях нотариального процесса. Сосредоточено внимание на деятельности адвоката по предупреждению возникновения конфликтов и споров в гражданско-правовых отношениях как при заключении сделки, так и тех, которые могут возникнуть в будущем.

Ключевые слова: адвокат, нотариус, нотариальный процесс, участие адвоката в нотариальном процессе, нотариальное удостоверение договоров.

Summary

Bondar I. The advocate's activities at the notarial process (notarial certification of the agreements).

General characteristic of a notarial processing lawyer is disclosed in this article. The role of the advocate at the notarial certification of the agreements is studied in it. The advocate activities are analyzed on different stages of the notarial process. Attention is concentrated on the lawyer's activity to prevent the beginnings of the conflicts and disputes in the civil law relations as under making a contract as those ones which may appear in future.

Key words: advocate, notary, notarial process, advocate in the notarial process (to take a part), notary certification of the treaties.

УДК 347.9

О. В. ДЕМ'ЯНОВА

Олена Вікторівна Дем'янова, кандидат юридичних наук, професор Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ЗМІСТОВНІ ПОЛОЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПРИВАТНИХ ТА ПУБЛІЧНИХ ЗАСАД РЕГУЛЮВАННЯ

Проблема верховенства права є однією з найбільш актуальних у правовому житті України та усього світового співтовариства. Верховенство права і його зміст є предметом значної кількості наукових робіт. Зокрема, слід назвати праці таких авторів, як С. П. Головатий, М. І. Козюбра, Н. М. Онищенко, О. В. Петришен, С. П. Погребняк, П. М. Рабінович, Г. П. Тимченко, Ю. С. Шемшученко та багатьох інших. Однак, незважаючи на це, питання залишається на порядку денному. Зокрема, важливим напрямом розбудови цілісної концепції верховенства права уявляється звернення до з'ясування основних її положень в окремих сферах правового життя. Так, у запропонованій статті автором поставлено мету дослідження змісту верховенства права в цивільному судочинстві.

Погляди на зміст верховенства права відзначаються широкою диференціацією та варіативністю підходів.

Грунтовно представлені формальні та сутнісні концепції, а також їх комбінації¹.

Не викладаючи повного аналізу, який навряд чи був би можливий у межах цієї праці, особливо відмітимо три позиції. Перша стосується результатів ґрунтового міжнародного дослідження, відображеного у доповіді Венеціанської комісії «Про верховенство права», з якого вбачаються наступні положення змісту цього принципу : предметом верховенства права є здійснення влади та відносини між особистістю та державою; поняття «верховенство права» має не тільки формальний, а й матеріальний зміст; необхідними універсальними елементами поняття «верховенство права» є законність, правова визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя в незалежних і безсторонніх судах, дотримання прав людини, заборона дискримінації та рівність перед законом.

Друга позиція визначена Конституційним Судом України. У п. 4.1 Рішення у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 зазначається: «Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України»².

Третій підхід реалізований Європейським судом з прав людини, який у своїй прецедентній практиці спирається на поняття верховенства права. Суддя Європейського суду Л. Лукаїдес зробив наступне узагальнення: «Суд ніколи не давав визначення цьому поняттю, виходячи з того, що зміст його очевидний. Такий підхід дозволив використовувати широке застосування цього принципу для тлумачення, розширення та посилення значущості прав людини, зафіксованих в Європейській конвенції про захист прав людини, з метою охорони особи від небезпеки свавілля та з метою підвищення ефективності захисту прав людини на підставі принципів справедливості та правосуддя»³.

Наведені позиції наочно демонструють наявну диференціацію засад з'ясування змісту верховенства права. Відповідно й погляди, висловлені в науці стосовно положень, в яких реалізується зміст верховенства права в процесуальних відносинах, відображають різноманіття підходів.

Так, Г. П. Тимченко досліджує принцип верховенства права у цивільному судочинстві, виокремлюючи його елементи: дотримання правил визначення належної юрисдикції і підсудності; відсутність формальних перешкод для звернення до суду і порушення провадження у справі; користування засобами захисту, встановленими законом; наявність стадій судочинства і специфіки можливостей на кожній із стадій; оптимальні строки виконання процесуальних дій і тривалості самих судових процедур; інстанційність судової системи; судовий контроль за виконанням рішень⁴.

Т. А. Цувіна розглядає в якості безпосереднього прояву верховенства права у цивільному судочинстві право на суд як результат фундаменталізації прав людини⁵.

На думку С. О. Якимчука, принцип верховенства права в межах цивільного процесуального права передбачає забезпечення доступу кожної заінтересованої особи до правосуддя з метою захисту своїх порушених, невизнаних чи оспорюваних прав, свобод та інтересів з додержанням вимог справедливого розгляду, принципу правової визначеності й виконання остаточних судових рішень без втручання законодавця у процес здійснення правосуддя та застосуванням зрозумілого і передбачуваного закону⁶.

Ю. Оборотов вважає, що принцип верховенства права, втілений до юридичного процесу, виражається у формуванні та здійсненні таких правових процедур, котрі забезпечують суб'єкту права реальну можливість виходу до правового вирішення життєвого конфлікту на основі ідей свободи, справедливості та формальної рівності⁷.

А. О. Рибченко вбачає специфіку змісту принципу верховенства права в адміністративному судочинстві порівняно із загальним його розумінням у відображенні основних положень цього принципу в основних правах людини у сфері судочинства, закріплених у основних міжнародних нормативних актах, передусім у Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод⁸.

Отже, розуміння змістовних аспектів верховенства права в цивільному судочинстві представлене великими різними позиціями.

З'ясування змісту верховенства права в окремій сфері (в даному випадку – в цивільному судочинстві) актуалізує питання про диференціацію його змістовних положень залежно від особливостей суспільних відносин.

У названому контексті вимагає врахування та обставина, що предметом верховенства права є здійснення влади та відносини між особистістю і державою. Суддя Європейського суду Л. Лукаїдес наголошує, що принцип верховенства права був встановлений в своїй першопочатковій формі як принцип, спрямований переважно на убезпечення особистості від свавільного здійснення державою своєї влади⁹.

Деякі науковці підтримують думку, що принцип верховенства права не має специфіки в окремих галузях правового регулювання, зокрема в цивільному праві¹⁰. Натомість інші вчені вбачають різницю в дії верховенства права, визначаючи її передусім у публічних та приватних відносинах¹¹.

Правове життя характеризується багатоманітністю відносин між особою та державою, різним ступенем інтенсивності участі держави в правовідносинах, диференціацією ступеня владного впливу. Незважаючи на первісну сферу виникнення, верховенство права не може залишатися індиферентним щодо правовідносин між приватними особами й колективними суб'єктами.

Універсальність верховенства права констатується на міжнародному та національному рівнях. Зокрема, в Декларації наради на високому рівні Генеральної Асамблеї з питання про верховенство права на національному і міжнародному рівнях, серед іншого, зазначено наступне: «Ми визнаємо, що верховенство права стосується однаковою мірою всіх держав та міжнародних організацій, включаючи ООН та її головні органи, та що повага та заохочення верховенства права та правосуддя мають слугувати керівництвом в усіх видах їх діяльності та забезпечувати передбачуваність і легітимність їх дій. Ми також визнаємо, що усі особи, установи та структури, як державні, так і приватні, в тому числі і сама держава, зобов'язані дотримуватися справедливих, безсторонніх та заснованих на рівноправ'ї законів та мають право, без усякої різниці, на рівний захист закону»¹².

Подібна думка отримує розвиток у доповіді Європейської комісії за демократію через право: «Верховенство права як керівний принцип регулювання майбутніх відносин має поширюватися не тільки на сфери співробітництва між державними та приватними структурами, але також і на діяльність приватних організацій, котрі також схильні до порушення прав людини, як і державна влада»¹³.

Згідно з Конституцією України сфера дії верховенства права не обмежена. Сумнівним був би висновок про те, що здійснення відносин на засадах природної справедливості, невід'ємних прав людини, поваги до людської гідності приписується державі та не обходить інших суб'єктів правового життя. Разом з тим універсальність не виключає особливостей реалізації верховенства права в різних сферах життя суспільства.

Насамперед виникає питання про диференціацію дії верховенства права в приватних та публічних відносинах, оскільки це саме та класифікація, яка в праві країн романо-германської сім'ї базується на ступені участі держави як владного суб'єкта в правовідносинах.

Поділ права на приватне та публічне, незважаючи на походження ще з часів римського права, не одержав єдності критеріїв. Наприклад, характерними ознаками публічних відносин зазвичай називають те, що вони стосуються діяльності держави та місцевого самоврядування, їх учасником є суб'єкт владних повноважень, передбачають нерівність учасників та владно-імперативний метод регулювання. У свою чергу, приватні відносини прямо не стосуються діяльності держави (місцевого самоврядування), виникають між рівними суб'єктами (фізичними та юридичними особами) та регулюються за допомогою диспозитивного методу¹⁴.

Публічні відносини вимагають застосування заходів щодо упередження зловживання владою, яке потенційно можливе і спокусливе для держави. Верховенство права діє як превенція від зловживання владою та сваволі. Навіть зваживши на тезу англійських правників про рівність держави і особи перед судом, варто прийняти до уваги обставини, що мають місце до виникнення конфлікту, який потрапить на судове вирішення. У владних відносинах діють матеріальні, суспільні, ідеологічні та психологічні чинники нерівності. З урахуванням переважно імперативного методу регулювання публічних відносин та статусу владного суб'єкта, слід визнати відсутність можливості у приватної особи безпосередньо вплинути на ті правила, за якими відбуваються публічні відносини. Приватна особа є стороною, що перебуває в уразливому становищі. Безпосередня реалізація державної влади в публічних відносинах вимагає прямої дії принципу верховенства права як чинника обмеження владного суб'єкта. Верховенство права в публічних відносинах засновується на дії презумпції потенційної загрози зловживання з боку владного суб'єкта та має чітко визначений вектор спрямування – в бік захисту приватної особи.

Щодо приватних відносин, то держава як владний суб'єкт не є їх безпосереднім учасником. Запобігання зловживанню влади та сваволі з боку держави в межах приватних правовідносин втрачає актуальність. Натомість, на перший план виходять необхідність забезпечення справедливості, правопорядку і стабільного розвитку суспільства, захист більш слабкої сторони, впровадження норм моралі тощо. Правове регулювання приватних відносин відбувається в умовах обмеження державного втручання. Верховенство права в приватних відносинах існує як імператив суспільно-моральних цінностей, індикатор заперечення зловживань приватного характеру. Його дія характеризується поширенням на усіх учасників приватних відносин, орієнтацією на встановлення рівноваги в суспільстві.

Звернувши увагу на цивільне судочинство, маємо зазначити, що його кваліфікація в системі приватних та публічних відносин є неоднозначною. Ряд авторів доводить поєднання у судочинстві публічних та приватних засад, і їх аргументи видаються такими, що заслуговують на увагу¹⁵. Інші вчені доходять досить радикальних висновків про те, що така ознака, як владний характер цивільних процесуальних правовідносин, яка домінувала протягом тривалого часу, втратила своє значення і не відповідає цивільному процесуальному законодавству, більш адекватною є така ознака, як диспозитивно-імперативний характер¹⁶. Або навіть говорять про те, що участь владного суб'єкта у правовідношенні не перетворює його на владовідношення¹⁷.

В окресленій дискусії процитуємо вельми доречно, на наш погляд, думку О. Г. Стрельцової: «Само по собі існування органу, що вирішує спори, як органу держави, передбачає наявність публічного елемента, який відповідає в тому числі за присутність державного і суспільного інтересу при розгляді кожного спору судом та за підвищений обсяг гарантій, що надаються правосуддям порівняно з іншими формами вирішення спорів»¹⁸.

Відповідно до ст. 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Таким чином, цивільне судочинство являє собою форму реалізації державної влади.

Звичайно, поділ права на приватне та публічне не може бути суворим і категоричним. Однак правові норми, що регулюють цивільні процесуальні відносини, засновані на домінуванні публічних, державно-владних засад, а суд в цивільних процесуальних відносинах реалізує владні повноваження щодо інших учасників процесу.

Водночас цивільні процесуальні відносини виникають з приводу і з метою здійснення іншого, основного права, яке умовно прийнято називати матеріальним. Той факт, що цивільне судочинство є формою здійснення матеріальних прав приватного характеру, не може не відбиватися на оцінці цивільного процесу в контексті ступеня участі державної влади. Зокрема, саме взаємодією норм матеріального та процесуального права окремими авторами пояснюється принцип диспозитивності процесуальних галузей¹⁹. Інші говорять про вплив матеріально-правових методів на включення диспозитивних засад в процесуальний метод регулювання²⁰. Справедливим для цивільних процесуальних відносин здається нам висновок, сформульований І. І. Ахматовим про те, що кримінально-процесуальні відносини транслюють юридичні властивості кримінально-матеріальних відносин²¹.

У роботах окремих авторів йдеться про специфіку матеріальної та процесуальної диспозитивності²², і запропоновані положення не позбавлені вагомим підґрунтям. Зауважимо, що диспозитивність у праві, як матеріальному, так і процесуальному, вимагає окремої уваги з метою поглиблення досліджень та наукових висновків, з огляду на те, що значна кількість її аспектів не знаходить однозначного пояснення. Зі свого боку,

в площині теми нашої роботи вважаємо за необхідне наголосити тільки на окремих положеннях, визначальних для характеристики цивільних процесуальних відносин як середовища реалізації верховенства права.

По-перше, навряд чи існують підстави для протиставлення публічних відносин диспозитивним; названі характеристики мають певною мірою різні площини реалізації. Заслуговує на увагу думка В. І. Іванова про те, що приватне право не стане публічним навіть у тому випадку, якщо усі його норми (котрих і зараз більшість) будуть імперативними²³.

По-друге, доречним буде звернення до особливостей реалізації диспозитивності на різних етапах правового впливу, зокрема в нормах та правовій діяльності. Норми цивільного процесуального права є здебільшого імперативними. Зміна правил процесуальної діяльності за згодою сторін допускається в незначній кількості випадків. Наприклад, серед правників йдеться про поширення угод з приводу процесу, спрямованих на зміну загального порядку реалізації права на захист²⁴. У той же час судочинство як процесуальна діяльність виникає та розвивається під впливом диспозитивності, що проявляється у безпосередньому зв'язку між діями суб'єктів та результатом розгляду справи. Судочинство в спорах приватного характеру враховує свободу індивіда, в тому числі у справі застосування заходів щодо забезпечення, охорони й захисту своїх прав. У такий спосіб має відбуватися рух до формування свідомого та економічно мотивованого громадянського суспільства.

По-третє, диспозитивність як закріплена свобода має зворотнім боком відповідальність. Хід, результат розгляду та вирішення справи безпосередньо залежать від процесуальної діяльності учасників справи. Глобальною передумовою правосудності рішень суду є виконання учасниками цивільного судочинства своїх обов'язків та активна реалізація прав. Наслідком диспозитивності цивільних процесуальних відносин є те, що відповідальність за процес розподіляється між судом та учасниками процесу. Учасники процесу вправі вступати в процесуальні відносини або виходити з них, обирати той чи інший варіант поведінки. Однак суд як владний орган реалізує свої обов'язки, одноособово дає оцінку процесуальної поведінки учасників судочинства та об'єктивує в судових актах її наслідки. Поєднання в процесі моментів реалізації диспозитивних прав учасників та владних повноважень суду, втілене в неподільному результаті, створює особливий режим взаємодії та взаємної відповідальності приватних суб'єктів і держави, що зобов'язує використовувати гнучкі механізми регулювання для встановлення оптимального співвідношення й ефективного функціонування судочинства.

Отже, цивільні процесуальні відносини поєднують приватні та публічні засади. Судочинство засноване на домінуванні публічних засад регулювання із залученням окремих приватних елементів, питома вага яких тяжіє до розширення. У свою чергу, предметом цивільного процесу є конфлікт, приватний за своїм характером, тому владний характер цивільних процесуальних відносин поєднується із диспозитивними засадами динаміки їх виникнення та розвитку. Відповідно, реалізація верховенства права в цивільному судочинстві ґрунтується на узгодженні засад обмеження державної влади (в особі суду) із початками забезпечення рівноваги інтересів суб'єктів приватних відносин.

¹ *Константій О. В.* Щодо проблеми реалізації принципу верховенства права у сфері діяльності судової влади в Україні / *О. В. Константій* // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 8 (108). – С. 41–44; *Погребняк С. П.* Принцип верховенства права: теоретическая характеристика / *С. П. Погребняк* // Актуальные проблемы гуманитарных и социальных исследований: материалы V региональной научной конференции молодых ученых Сибири в области гуманитарных и социальных наук. – Новосибирск: Новосиб. гос. ун-т, 2007. – С. 192–194; *Севрюков Д. Г.* Формальні і матеріальні теорії верховенства права / *Д. Г. Севрюков* // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 810–813.

² Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004.

³ *Лукаидес Л.* Принцип верховенства права и права человека. С особым учетом прецедентной практики Европейского Суда по правам человека / *Л. Лукаидес* // Права человека. – 2006. – № 4. – С. 25–42.

⁴ *Тимченко Г. П.* Принципи цивільного та адміністративного судочинства в Україні: проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. / *Тимченко Геннадій Петрович*; Інститут держави і права ім. В. М. Корещького НАН України. – К., 2012. – 43 с. – С. 6.

⁵ *Цувина Т. А.* Право на суд у цивільному судочинстві / *Т. А. Цувина* // Форум права. – 2012. – № 4. – С. 990–999: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12ctaucc.pdf>

⁶ *Якимчук С. О.* Реалізація принципу верховенства права в цивільному процесуальному законодавстві України через призму рішень Європейського суду з прав людини / *С. О. Якимчук* // Університетські наукові записки. – 2012. – № 1 (41). – С. 355–366.

⁷ *Оборотов Ю.* Верховенство права як шлях до правової гармонії в Україні / *Ю. Оборотов* // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2008. – № 4. – С. 5–11.

⁸ *Рибченко А. О.* Верховенство права як принцип адміністративного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / *Рибченко Анатолій Олексійович*; Нац. авіац. ун-т. – К., 2013. – 20 с. – С. 9.

⁹ *Лукаидес Л.* Принцип верховенства права и права человека. С особым учетом прецедентной практики Европейского Суда по правам человека / *Л. Лукаидес* // Права человека. – 2006. – № 4. – С. 25–42.

¹⁰ *Бондаренко Л. Н.* Проблемы формирования эффективно действующей системы принципов гражданского права республики Беларусь / *Л. Н. Бондаренко* // Вестник Пермского университета. – 2012. – № 4 (18). – С. 56–63.

¹¹ *Мельник Ю. В.* Особливості прояву принципу верховенства права у публічній та приватній сферах / *Ю. В. Мельник*: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dannew.ucoz.ru/news/osoblivosti_projavu_principu_verkhovenstva_prava_u_publichnij_ta_privatnij_sferakh/2010-06-22-477

¹² Декларація наради на високому рівні Генеральної Асамблеї з питання про верховенство права на національному і міжнародному рівнях, прийнята резолюцією 67/1 Генеральної Асамблеї від 24 вересня 2012 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/tu/documents/decl_conv/declarations/ruleoflaw2012.shtml

¹³ Про верховенство права : доклад Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії), прийнятий на 86 пленарному засіданні Венеціанської комісії (Венеція, 25–26 березня 2011 р.). – п. 66. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.concourt.am/armenian/news/doc/CDL\(2010\)141rev.doc](http://www.concourt.am/armenian/news/doc/CDL(2010)141rev.doc)

¹⁴ Погребняк С. П. Поділ права на публічне і приватне (загальнотеоретичні аспекти) / С. П. Погребняк // Державне будівництво та самоврядування. – 2006. – № 12. – С. 3–17.

¹⁵ Пименова Е. Н. Арбитражное процессуальное право в системе частного и публичного права / Е. Н. Пименова // Право: история, теория, практика : материалы междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, июль). – СПб. : Реноме, 2011. – С. 114–116; Курочкин С. А. Частные и публичные начала в системе гражданского процесса / С. А. Курочкин // Российский юридический журнал. – 2011. – № 5 – С. 44–55; Ярко В. В. Будущее системы гражданской юрисдикции: попытка прогноза / В. В. Ярко // Правоведение. – 2001. – № 1. – С. 167–185.

¹⁶ Паскар А. Л. Цивільні процесуальні правовідносини : структурно-функціональний аналіз : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. / Паскар Ауріка Лазорівна ; Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К., 2009. – 25 с. – С. 6.

¹⁷ Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Колісник Олена Вікторівна ; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – 20 с. – С. 7; Сенник С. Поняття цивільних процесуальних правовідносин / С. Сенник // Вісник Львівського ун-ту. – 2009. – № 9. – С. 138–141. – (Серія «Юридична»).

¹⁸ Стрельцова Е. Г. О концепции гражданского процесса / Е. Г. Стрельцова // Российский ежегодник гражданского и арбитражного процесса. – 2008. – № 6. – С. 36–60.

¹⁹ Грось Л. А. Влияние норм материального права на гражданское процессуальное право : Научно-практические проблемы : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03; 12.00.04 / Грось Людмила Алексеевна ; Московская государственная юридическая академия. – М., 1999. – 63 с. – С. 7.

²⁰ Арбитражный процесс / под ред. В. В. Яркова. – М. : Юрист, 2002. – 480 с. – С. 29–30.

²¹ Ахматов И. И. Понятие и признаки уголовного процессуального правоотношения / И. И. Ахматов // Проблемы права. – 2013. – № 3 (41). – С. 137–143.

²² Дегтярев С. Л. Реализация судебной власти в гражданском судопроизводстве : теоретико-прикладные проблемы / С. Л. Дегтярев. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 376 с. – С. 313.

²³ Иванов В. И. Модели поведения в частном праве / В. И. Иванов // Образование и право. – 2012. – № 12. – С. 125–129.

²⁴ Курочкин С. А. О контрактализации арбитражного и гражданского процесса / С. А. Курочкин // Арбитражный и гражданский процесс. – 2012. – № 3. – С. 2–7.

Резюме

Дем'янова О. В. Верховенство права в цивільному судочинстві: змістовні положення в контексті приватних та публічних засад регулювання.

Стаття присвячена дослідженню змісту доктрини верховенства права та перспектив її реалізації у цивільному судочинстві України. Звертається увага на поєднання приватних та публічних засад регулювання цивільних процесуальних відносин у контексті формування змісту доктрини верховенства права. Приділяється увага з'ясуванню значення владної сутності правосуддя, диспозитивності процесуальної діяльності та приватному характеру прав, що становлять предмет судового захисту.

Ключові слова: верховенство права, цивільне судочинство, судова влада, публічні відносини, приватні відносини, влада, диспозитивність.

Резюме

Дем'янова О. В. Верховенство права в гражданском судопроизводстве: содержательные положения в контексте публичных и частных основ регулирования.

Статья посвящена исследованию содержания доктрины верховенства права и перспектив ее реализации в гражданском судопроизводстве Украины. Обращается внимание на взаимодействие публичных и частных основ регулирования гражданских процессуальных отношений в контексте формирования содержания доктрины верховенства права. Уделяется внимание выяснению значения властной сущности правосудия, диспозитивности процессуальной деятельности и частному характеру прав, являющихся предметом судебной защиты.

Ключевые слова: верховенство права, гражданское судопроизводство, судебная власть, публичные отношения, частные отношения, власть, диспозитивность.

Summary

Demianova O. Supremacy of law in civil justice: meaningful principles in the context of private and public regulation principles.

The issue of supremacy of law content in civil justice is researched in the article. Regarding the analysis of different doctrines approaches, taking into account state experience and international institutions' life lengths the issue of supremacy of law meaningful principles differentiation according to peculiarities of social relation' sphere is raised.

Taking into consideration the starting points of relations execution claim on native justice base, inalienable human rights, and respect to human dignity can't be set up only to the state passing by the other subjects of legal life. However universality doesn't rule out the peculiarities of supremacy of law realization in different spheres of social life.

Key words: supremacy of law, civil justice, judicial authority, public relations, private relations, power, optionality.